

HUSLAB	PALVELUTUOTANTO, TYÖOHJE
	Sivu 1(3)
	Versio: 10.11.2016
	Laatija(t): Risto Hilla 10.11.2016
	Tarkastaja(t): Hannele Kangas, Eeva-Maria Olkonen 10.11.2016
PREANALYTIikka	Hyväksyjä: Tiina Mäki 17.1.2017
Virtsanäytteenotto	Katselmoitu: -
Virtsanäytteenotto kestokatetreista	

Virtsanäytteenotto kesto- ja kertakatetreista

Viittaukset	
HUSLAB	Näyteputket virtsatutkimuksiin http://huslab.fi/intra/preanalytiikan_kasikirja/naytteiden_vastaanottaminen_ja_kasittely/virtsaputkikartta_huslab.pdf

Kestokatetri voidaan asettaa virtsarakkoon joko virtsaputken kautta tai vatsanpeitteiden läpi. Vatsanpeitteiden läpi asetettua katetria kutsutaan suprapubiseksi eli kystostomiakatetriksi. Kestokatetrin päässä on hypertonisella NaCl- tai glyseroliliuoksella täytetty pallo, joka pitää katetrin paikoillaan. Virtsanäyte otetaan sekä tavallisesta kestokatetrista että suprapubisesta katetrista keräyspussin letkussa olevan näytteenottokalvon kautta tai sen puuttuessa neulalla pussin letkun läpi, tai myös katetrista suoraan, jos näyte otetaan heti katetrin vaihtamisen jälkeen. Näytettä ei oteta suoraan virtsanke-räyspussista.

Pitkäaikaiskatetrointiin käytetään myös toistokatetrointiä, jossa potilas katetroi itse itsensä 4-6 kertaa vuorokaudessa. Näytteet otetaan silloin katetrivirtsasta ”keskisuihkuna”, jos mahdollista. Näytteenottotavaksi valitaan ”Toistokatetrointi”.

Tutkimuspyyntö

1881	U –KemSeul	U –Kemiallinen seulonta
20033	U –Solut	U –Partikkelien peruslaskenta, koneellinen
1155	U –BaktVi	U –Bakteeri, viljely
1787	U –BaktEVi	U –Bakteeri, erikoisviljely

Tutkimuspyynnön esitiedot

Tutkimuspyynnön esitiedot (näytteenottotapa, todellinen näytteenottoaika, näytteen rakossa oloaika sekä U –BaktVi tutkimuksen yhteydessä mikrobilääkitys ja suunniteltu mikrobilääkitys) tallennetaan atk-järjestelmään joko näytteenoton tai näytteen vastaanoton yhteydessä. Jos rakossa oloaika ei ole tiedossa, valitaan lisätiedon vaihtoehdoista ? (=ei tiedossa).

Katetrin vaihdon yhteydessä otettu näyte merkitään kertakatetrinäytteeksi.

Potilaan esivalmistelu

Potilas sulkee (kesto)katetrin kotona ennen laboratorioon tuloa noin 3-4 tunniksi, jos diureesi sallii, tai katetri suljetaan hoitoyksikössä tai laboratoriossa ja pidetään suljettuna vähintään ½ tuntia, enintään 4 tuntia ennen näytteenottoa.

Välineet

- Kertakäyttökäsiineet
- Katetrinsulkija tai pihdit katetrin sulkemiseen
- Desinfektioainetta (denaturoitu alkoholi A 12 T 80%)
- Puhdistuslappuja

Neula ja 20 ml:n ruisku tai ohjain ja vakuumineula

Kima Näytepurkki, tuotenumero 21820 tai muovipikari 120 ml.

Vacutest Kima -siirtoadapteri, tuotenro 21810

Virtsaputki Kima lisäaineeton, 10 ml, pyöreäpohjainen, tuotenro 14931

Virtsaputki BD säilöntäaineellinen, 10 ml (tuotenro 364955) tai 4 ml (tuotenro 364958)

Näytteenotto hoitoyksikössä

- Näyte otetaan keräyspussin letkussa olevan näytteenottokalvon kautta tai sen puuttuessa neulalla letkun läpi.
- Näytteenottoa puhdistetaan denaturoidulla alkoholilla.
- Neula tai ruisku pistetään puhdistettuun kohtaan, pihdit tai letkun oma sulkija avataan, annetaan virtsan virrata vähän ohi, ja otetaan näyte ruiskuun tai suoraan vakuumiputkiin. Putkien vaihdon välillä voi katettrin sulkea. Jos potilas tulee kotoa ja on sulkenut katettrin korkilla, valutetaan virtsaa ensin vähän hukkaan, jonka jälkeen näyte otetaan näyteastiaan.

Näytteen siirto näyteputkiin

Näyteputki ja näytemäärä (ks. erillinen ohjetaulu)

	<u>Näyteputki</u>	<u>Putkeen otettava virtsamäärä</u>
1881 U -Kemseul	Kima lisäaineeton putki	10 – 11 ml (vähintään 2,5 ml)
20033 U -Solut	BD säilöntäaineellinen	10 ml (vähintään 6 ml)
1155 U -BaktVi	BD säilöntäaineellinen	4 ml (vähintään 2,5 ml)
1787 U -BaktEVi		tai 10 ml (vähintään 6 ml)

Virtsanäyte siirretään ruiskusta virtsanäyteputkiin pistämällä neula vakuuminäyteputken korkin läpi tai avaamalla näyteputkien korkit. Jokaiselle pyydetylle tutkimukselle täytetään oma putki, jos näytettä on riittävästi. Ensin täytetään säilöntäaineelliset putket ja sen jälkeen lisäaineettomat putket. Näyteputkia sekoitetaan kääntelemällä 8 – 10 kertaa ylösalaisin.

Jos näytettä riittää vain yhteen putkeen (2 tai 3 putken sijasta), täytetään yleensä säilöntäaineellinen putki 10 ml (väh. 6 ml) tai 4 ml (väh. 2,5 ml). Vaihtoehtoisesti pieni näytemäärä voidaan siirtää lisäaineettomaan putkeen, jos näyte voidaan toimittaa puolen tunnin kuluessa analysoitavaksi.

Näyteputkien merkitseminen

Putkiin kiinnitetään pystysuunnassa henkilötietotarrat, etiketin yläreunasta alaspäin, viivakoodin lukuunsa ylhäältä alas. Jos on pyydetty useita tutkimuksia, ja näytettä saadaan vain yhteen putkeen, putkeen liimataan kaikkien tutkimusten tarrat poikittain.

Näytteen säilyvyys

	<u>Näyteputki</u>	<u>Näytteen säilyvyys</u>
1881 U -Kenseul	Kima lisäaineeton putki	8 tuntia huoneenlämmössä (1 vrk jääkaapissa)
20033 U -Solut	BD säilöntäaineellinen	1 vrk huoneenlämmössä (3 vrk jää- kaapissa)
1155 U -BaktVi ja 1787 U-BaktEVi	BD säilöntäaineellinen	1 vrk huoneenlämmössä (2 vrk jää- kaapissa)

Jos U -Solut ja U -BaktVi -tutkimukset otetaan säilöntäaineettomaan putkeen, näytteet on jäähdytettävä heti jääkaappilämpötilaan ja toimitettava mahdollisimman nopeasti laboratorioon. **Näytteen bakteri- ja solumäärät muuttuvat nopeasti huoneenlämmössä.** U -Solut on tutkittava kylmässä säilytystä, säilöntäaineettomasta putkesta 4 tunnin kuluessa, ja U-BaktVi 24 tunnin kuluessa.